

Література

1. Кодекс законів про працю України: Закон № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи із застосуванням гнучкого режиму робочого часу: Закон України від 04.02.2021 року № 1213-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1213-20#Text>
4. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95#Text>
5. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19: Постанова КМУ від 11.03.2020 року № 211. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020#Text>
6. Лист Міністерства соціальної політики від 19.02.2019 р. № 30/1/204-19. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ministry-of-labor-and-social-policy/15136-30s-19.html>
7. Як здійснюється оплата праці при дистанційній роботі? / Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/faq/iak-zdiisniuietsia-oplata-pratsi-pry-dystantsiinii-roboti/>

УДК 657

Шевчук В.О.,
д.е.н., професор,
професор кафедри аудиту та підприємництва,
Національна академія статистики, обліку та аудиту

НООСФЕРНА ПАРАДИГМА ОБЛІКУ: «ТОЧКИ ОПОРИ» І ВЕКТОРИ УТВЕРДЖЕННЯ

Неупереджені відповіді на теперішні виклики, що стають реальними загрозами, необхідні з огляду не тільки на COVID-19. Істотних руйнацій зазнає питома сутність земної людини і планетарного середовища її життєдіяльності. Поставивши світ перед загрозами занепаду і навіть загибелі, небачені раніше виклики спричиняють необхідність зміни чинної облікової парадигми. Досліджуваний контекст Круглого столу вимагає від економістів, обліковців, статистиків адекватного фахового реагування на проблему посилення тиску на довкілля і людину, як його найпосутнішу складову.

Українству властиве природниче, а не тільки політичне бачення господарювання. Це передбачає трактування економіки як господарського освоєння сфер живого, неживого й розумного. Українець С.Подолинський належить до першопрохідців у дослідженні на природничих засадах освоєння

цих сфер. Чи не першим на прикладі учителя елементарної школи він показав специфіку сприяння введенню в бюджет людства додаткової сонячної енергії.

Якщо неупереджено вчитатися у симбіоз слів «учитель» і «людство» - можна розгледіти в С.Подолінському передвісника вчення про ноосферу. За викладами учителя потрібно бачити методику підрахунку вигід, отримуваних завдяки навчанню селян у вигляді «збільшення врожаю, тобто збільшення в бюджеті заощадженої людьми сонячної енергії» [1, с.264]. Це дає підстави для тверджень про ноосферне тлумачення обліку як джерела забезпечення модерних суспільств релевантною інформацією.

Задоволення сучасних потреб людства з одночасним захистом інтересів майбутніх поколінь засвідчує, що передумовою новітньої облікової парадигми повинна бути реальна модель справді сталого розвитку. Конструктивним зрушенням, визначальним для трансформації облікової парадигми, є становлення новітньої галузі світової економічної науки - екологічної економіки [2]. Її «піонером» іноземними науковцями визнаний д-р Сергій Подолінський. Вже згаданий учений, громадський і політичний діяч очолює світову когорту подвижників цієї перспективної наукової галузі – єдиний українець серед 12 «апостолів» принципово нової гілки сучасної світової науки.

Упродовж останніх десятиліть відбуваються зміни інформаційного та постінформаційного суспільств. Згідно з положеннями доповіді ЮНЕСКО “До суспільства знань” понад півтора десятиліття утверджуються відповідні типи суспільств (суспільства, засновані на знаннях) [3].

Важливо з’ясувати, якою має бути економічна, в т.ч. облікова інформація, адекватна, як сталому розвитку, такі вимогам екологічної економіки. Адже дослідники, захоплені процесами digital, прив’язують ці явища до змін облікової парадигми майже апологетично, вказуючи на діджиталізацію, блокчейн, IT-привнесення та інші новації як «панацею» від суспільно-господарських негараздів. Їхні аргументи не є достатніми. У неортодоксальній українській економічній думці задовго до названої доповіді ЮНЕСКО вибудована модель загальнолюдського пізнання у вигляді уявних дерев. Плоди цих метафоричних дерев являють собою визначений вид знань (життєствердний чи навпаки – смертоносний) [4, с.381-382].

Відтак надійність обліку, статистики, інших управлінських функцій, як і будь-якої стійкої конструкції, має забезпечуватися щонайменше трьома точками опори. Конструювання обліку передбачає наявність онтологічних, метрологічних та методологічних "точок опори" [5, с. 285-286]. Вже згаданий український інтелектуал М.Руденко доводив, що "для обліку подібних явищ потрібен метафізичний ключ" [4, с.166]. Зважаючи на синонімічність понять "метафізика" та "онтологія" [4, с.39], пріоритетними "точками опори" сучасного обліку є онтологічні засади.

Визначальним атрибутом розкриття сутності обліку є дефініція сучасної світової економічної науки. У виступах кандидатів у Президенти НАН України влітку 2020 р. зазначалося, що "у світі зараз номер один - це науки про життя», і підкреслювалося, що «60 % від усього фінансування науки ідуть на науки про

життя" [6, с.39]. У неортодоксальній українській науковій думці економічна наука визначається як та, "від якої залежить життя" [4, с. 481]. Ця дефініція докорінно відмінна від марксистської, за якою «бытие определяет сознание». Що більше: залежність життя від науки свідчить про субстанційний смисл дефініції. Її світоглядне розкриття поглиблює осягнення сутності як самої економіки, так і її змістовного відбиття в обліковій теорії і практиці.

Досліджувані онтологічні підвалини своєю чергою відкривають можливості нових підходів до вимірювання об'єктів обліку. Наявність фундаментального еталона для забезпечення адекватності вимірювань надає "можливість енергетичного обліку головних економічних процесів" [4, с.296]. Нові різновиди валют, зокрема, біткоїн, зміст забезпеченості якого годі збагнути, не надають адекватності вимірюванням об'єктів обліку. Міністерка фінансів США Джанет Йеллен нещодавно розкритикувала біткоїн. 22.02.21р. посадовиця заявила, що «він може бути надзвичайно нестабільним», «часто використовується у незаконних цілях». «Це – надзвичайно неефективний спосіб проведення транзакцій, і кількість енергії, споживаної при обробці цих транзакцій, приголомшує» [7]. За існуючими підрахунками, майнінг біткоїна та інших криптовалют поглинає 0,5% світового виробництва електроенергії [8]. Недавні обвали біткоїна засвідчують невпевненість у майбутньому криптовалют. Насторожує, що валюти в сфері крипто дуже залежать від «віри в продукт, який настільки сильний, наскільки сильна колективна віра в нього бази користувачів»

Існує також «стурбованість з приводу вуглецевого шлейфу біткоїнів... Гірше того, велика частина цього майнінгу залежить від китайської вугільної енергетики»[9]. Це посилює тривогу зарубіжних державних регуляторів щодо неефективності криптовалют.

На противагу цьому, вагомішими підставами метрологічних засад сучасного обліку вважаємо: властиву біологічній енергії здатність вимірювати саму себе; бачення вартості як визначального об'єкта вимірювань; розгляд об'єкта обліку з позицій теорії абсолютної додаткової вартості; прийняття за еталон вартості 1 т чи 1 ц зерна [4, с. 87-88, 396, 482]. Ідея зернового стандарту, висловлена М.Руденком близько двох десятиліть тому, заснована на засадах суспільного збагачення через примноження сонячної енергії.

Завдяки викладеним концептуальним засадам визнання та вимірювання об'єктів стає можливим їх подальше методологічне віддзеркалення в обліку. Розглядаючи проблему у контексті змін існуючої і формування новітньої облікової парадигми, вважаємо модифікацію чинної методології обліку логічним продовженням викладених вище онтологічних та метрологічних положень. Методологія фундаментальних чи прикладних наук, включаючи облік, являє собою сукупність прийомів, методів, застосовуваних у науковому пізнанні світу та практичній діяльності [10, с. 382]. Окреслення новітніх методологічних засад обліку здійснюємо, зокрема, шляхом дедуктивного підходу до основоположного елемента облікової методології - балансу [11].

Зосереджуючись на господарському освоєнні сфери живого і беручи злаки за основу економіко-енергетичних вимірювань, пропонуємо відповідну декомпозицію балансового узагальнення [12]. Його методологічна важливість полягає в тому, що балансове узагальнення, по-перше, є віддзеркаленням стану економічної рівноваги, а, по-друге, будується на засадах теорії "золотого перерізу", свого часу досліджуваній ще фундатором бухгалтерського обліку Л.Пачолі [13, с.173]. Пропоновані балансові узагальнення стосуються як суспільства загалом, так і окремих господарств. Верифікація цих моделей за допомогою класичної типології змін у балансі засвідчує прийнятність їх застосування на макро- і мікроекономічному рівнях.

Адекватні глобальним управлінським викликам ідеї подвижників європейської фізіократії та української наукової школи фізичної економії збіглися в часі з появою у XVIII-XXI ст. фундаментальних наукових розробок у галузі теоретичної і прикладної кібернетики. Тому доречно вести мову про управлінські дії, що можуть мати внутрішню, орієнтовану назовні та зовнішню спрямованість. Облік повинен надати забезпечення релевантною інформацією кожного вказаного вектора управлінських дій. Основою обліку як функції управління покликане стати поєднання новаторських ідей Ф.Кене і А.-М.Ампера, С.Подолінського і Б.Трентовського, В.Вернадського та Н.Вінера, М.Руденка і В.Глушкова. Симбіоз новацій цих подвижників істотно впливає на існуючу парадигму теорії і практики обліку [14].

Пропоноване концептуальне окреслення новітньої парадигми обліку передбачає його побудову на онтологічних, метрологічних та методологічних засадах, що забезпечують прикладному економічному знанню статус рятівного. Викладені положення рекомендуємо використовувати як основу запровадження STEM-освіти з метою теоретичного і практичного опанування обліку, статистики та інших управлінських функцій, що надають релевантну для управління фактографічну інформацію.

Література

1. Подолінський С. Вибрані праці. Упорядник Л.Я.Корнійчук. К.: КНЕУ, 2000. 328 с.
2. Екологічна економіка - Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/ Ecological_economics.
3. *К обществам знания. Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж: ЮНЕСКО, 2005. 239 с.*
4. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. К.: «Кліо», 2015. 680 с.
5. Шевчук В.О. Новітній каркас побудови обліку: Концептуальне окреслення "точок опори" // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 308 с.

6. Комісаренко С. «Наука і суспільство – цей зв'язок має бути просто органічним». Виступ кандидата у Президенти НАН України // Світогляд, 2020, №5, с. 36-49.

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://suspilne.media/107414-golova-minfinu-ssa-rozkritikuvala-bitkoin/>

8. Майнінг - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

9. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://nv.ua/ukr/opinion/kriptovalyuta-yak-mask-obvaliv-bitkojin-ostanni-novini-50159936.html>

10. Методологія / Новий словник іншомовних слів / За ред. Л.І.Шевченко. - К.: АРІЙ, 2008. 672 с.

11. Шевчук В. Трансформація економіки та модифікація обліку: методологічні аспекти взаємодії // Економіка України, 1997. - №4.

12. Шевчук В. Проблеми управління рівноважним довгостроковим розвитком економіки на засадах фізичної економії // Облік і фінанси, 2016. - №4.

13. Конфорович А.Г. Колумби математики. - К.: Рад. школа, 1982. - 223 с.

14. Shevchuk V. Modern informative and innovative principles of nature management in the context of creating the latest economic picture of the world / Information and Innovation Technologies in Economics and Administration. Monograph. – Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. 267 p.

УДК: 331.54:657(37)

Шендерівська Ю. Л.,

аспірантка,

ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ПРОФЕСІЯ БУХГАЛТЕРА В РИМСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Розвиток професії бухгалтера в період існування Римської республіки характеризується значною зацікавленістю населення в обліковій практиці. Як зазначає Т. М. Малькова, «Абстрактні науки Рим цікавили мало. Однак фінансовою сферою і її юридичним регулюванням римляни займались серйозно» [1, с. 193]. Римське право забезпечувало чітке регулювання як державного, так і приватного обліку. Юристи визнавали важливість бухгалтерії і наполягали на публічності облікової інформації банків. Широка юридична практика прискорювала розвиток системи бухгалтерського обліку в Римській республіці.

В державному секторі економіки серед осіб, які виконували облікові функції, особлива роль відводилася квесторам – малочисельній групі високорангових фінансових чиновників, які зберігали ключі від скарбниці,